

JEREMIA

INNEHÅLL

Bakgrund	2
Bokens indelning	5
Löpande kommentar	8
Sammanfattande tankar	39

PROFETEN JEREMIA

(Lars Mörling 2020)

BAKGRUND

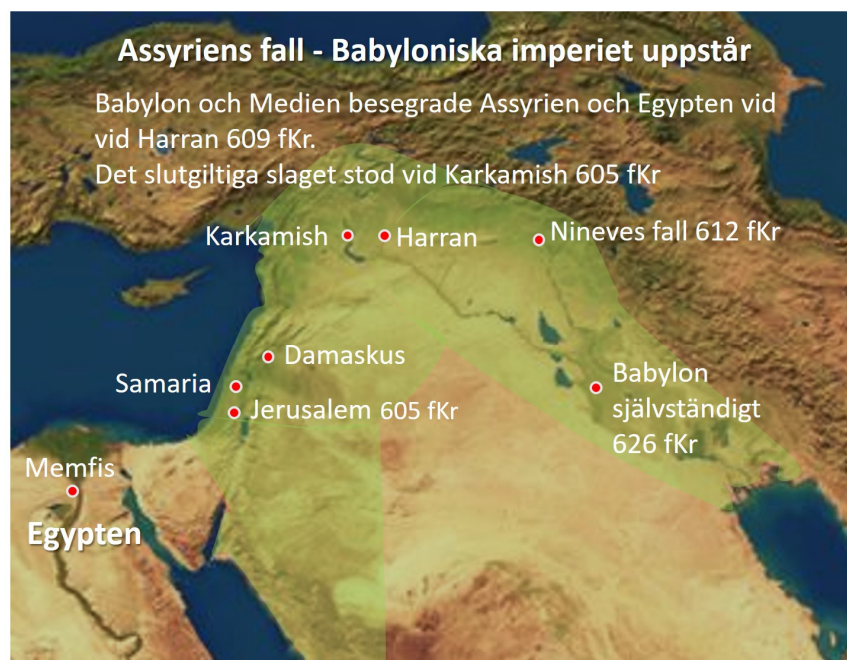
Politisk situation

Assyrien och Egypten var supermakter under 600-talet f.Kr. Assyrien invaderade Egypten 677 f.Kr. men trots flera invasioner lyckades Assyrien inte hålla Egypten längre än till 655 f.Kr.

Babel frigjorde sig från Assyrien 626 f.Kr. och tillsammans med Medien (västra Iran) lyckades man inta och ödelägga Assyriens huvudstad Nineve 612 f.Kr. Den försvagade assyriska armén flydde och förskansade sig i Harran (sydöstra Turkiet). Egypten undsatte Assyrien vid Harran 609 f.Kr. men de besegrades av Babel och Medien. Det slutgiltiga slaget stod 605 f.Kr. vid Karkamish (sydöstra Turkiet). Det nya babyloniska imperiet med Babel som huvudstad var ett faktum.

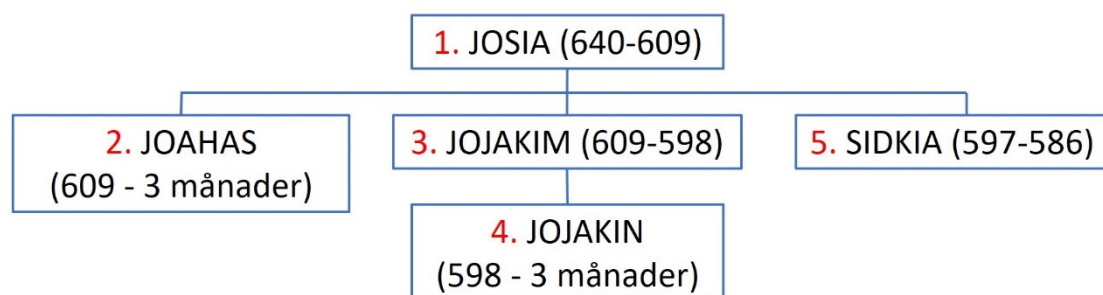
Assyriska rikets expansion. Samaria föll 722 f.Kr, Juda invaderades år 701 men Gud bevarade Jerusalem. Egypten invaderades 677 f.Kr.

Det gröna området indikerar babyloniska imperiet innan Persiens invasion 539 f.Kr.

Juda låg inom Egyptens intresseområde vid den här tiden. Den egyptiske farao Neko II, tågade 609 f.Kr. genom Juda för att understödja assyrierna i Harran. På vägen stred kung Josia av Juda mot egyptierna vid Megiddo och Josia dödades i striderna (2Kon 23:29-30). Efter Egyptens misslyckade slag vid Harran kom Farao Neko II till Jerusalem och tog med sig Josias son, kung Joahas, till Egypten. Istället insattes Joahas bror Jojakim som Judas kung (2Kon 23:34). År 605 f.Kr. hade det Assyriska imperiet upphört, egyptierna hade besegrats och istället bestämde det nya babyloniska imperiet i regionen. Babel tog kontroll över Jerusalem och förde en grupp fångar till Babel 605 f.Kr, däribland Daniel och hans vänner (Dan 1:3-5, 2Kon 24:1). Juda som var skattepliktigt under Babel försökte frigöra sig, men kung Nebukadnessar av Babel belägrade och intog Jerusalem 597 f.Kr. Han förde Judas kung Jojakim, tillsammans med 10 000 betydande personer till Babel och däribland profeten Hesekiel (Hes 1:1, 2Kon 24:1-17). Sidkia, Josias son, blev siste kungen i Juda. Han gjorde uppror mot Babel. Nebukadnessar belägrade Jerusalem i tre år innan staden ödelades, templet förstördes och Juda fördes bort i fångenskap till Babel 586 f.Kr. (2Kon 25:1-21). Det pågår en diskussion om Jerusalem förstördes redan 587 f.Kr. i enlighet med en babylonisk krönika. Profeten Jeremia verkade under dessa fem kungar i Juda och vi möter alla fem i Jeremias bok.

JUDAS FEM SISTA KUNGAR

Religiös situation

Situationen i Juda och Jerusalem var katastrofal. Hiskias son **Manasse**, hade varit kung i Juda i 45 år (687-642 f.Kr). Han hade infört avguder i hela Juda och faktiskt mer än de folk som bott i Kanaans land innan Israel (2Kon 21:9). Dessutom hade ett antal oskyldiga människor dödat (2Kon 21:16). Man anar att det rörde sig om martyrer som protesterat mot avguderiet. Gud hade därför beslutat att Juda och Jerusalem skulle förstöras (2Kon 21:10-15). Manasse efterträddes av sin son **Amnon**, och även han var en avgudadyrkare. Amnon, regerade i två år innan han mördades och det var därför som hans son **Josia** var bara åtta år när han blev kung (2Kon 22:1). Josia började aktivt söka Herren när han var 16 år gammal. Han satte igång med att rensa Jerusalem och Juda från

avgudar år 628 f.Kr, när han var 20 år gammal (2Krön 34:3-7). Jeremia klev rakt in i denna kamp mot avguderiet 627 f.Kr, när han fick sitt profetkall (Jer 1:1-3). Lagboken, som tydligen varit försvunnen under Mannasses tid, hittades i Herrens tempel år 622 f.Kr, när Josia var 26 år gammal. Detta ledde till en omfattande reform. Josia försökte utrota avguderiet i hela landet, även i norr (2Kon 23:1-23). Jeremias första del passar väl in i Josias reform och dess omfattande kamp mot avguderiet. Men trots Josias ansträngning, understött av profeterna Sefanja och Jeremia (Jer 25:3), så var ändå avguderiet fast rotat i de djupa folklagen. Detta bevisas av att avguderiet trots allt fortsatte under de efterföljande kungarna i Juda. Josias son **Joahas** (Shallum), fick bara sitta på tronen i tre månader innan farao Neko II förde iväg honom till Egypten, där han till slut dog (Jer 22:10-12, 2Kon 23:34). Hans bror **Jojakim** insattes som ny kung i Juda (609 f.Kr). Han fick en hård dom och skulle få möta en ovärdig död (Jer 22:18-19). Jeremia framhöll Jojakims pappa Josia, som ett gott exempel som Jojakim borde ha följt (Jer 22:15-16). Jojakim, försökte frigöra sig från Babel, samtidigt som Babel låg i krig med Egypten (601 f.Kr). Det ledde till att Babel än en gång tog kontroll över Jerusalem 598-597 f.Kr (2Kon 24:1-4). Jojakims son **Jojakin** (Konja), fick vara kung i tre månader innan han tillsammans med profeten Hesekiel och 10 000 betydande personer fördes som fångar till Babel (Jer 22:24-30, 2Kon 24:8-16, Hes 1:1) . Jojakin fick veta att ingen av hans söner skulle ärva tronen (Jer 22:30). Hans farbror **Sidkia**, blev istället Judas siste kung (Jer 21:1-14, 2Kon 24:17). Han regerade fram till Jerusalems fall 586 f.Kr. när templet och staden ödelades och Juda fördes i fångenskap till Babel.

Vid utgrävningar vid Davids stad i Jerusalem har man funnit lager av aska från Jerusalems förstörelse, som skedde 586 f.Kr, när babylonierna brände staden.

Författare och datering

Jeremia kom från en prästsläkt i staden Anatot, som låg några km nordost om Jerusalem. Han var troligen så pass ung när han kallades att han aldrig hann tjänstgöra som präst i Jerusalem. Jeremia ansåg sig vara för ung för att vara Herrens profet, men Gud sa att han var kallad innan han föddes (1:4-10). Vid sin kallelse fick han veta vad som var hans övergripande uppdrag. Detta uppdrag är också tolkningsnyckeln för hela boken: *"Och Herren räckte ut sin*

hand, rörde vid min mun och sade till mig: "Se, jag lägger mina ord i din mun. Jag sätter dig i dag över folk och riken för att rycka upp och bryta ner, förgöra och fördärva, bygga upp och plantera." (1:9-10).

Jeremias liv var mycket svårt. Han kallas ofta för den gråtande profeten. Det kan man se i boken, men framför allt i Klagovisorna som han antas ha skrivit. I den sörjer han över Jerusalems förstörelse.

Han kallades till Herrens profet år 627 f.Kr och han var verksam över Jerusalems fall (586 f.Kr, Jer 1:1-3). Han fördes efter denna katastrof, mot sin vilja, till Egypten tillsammans med sin sekreterare Baruk. Han har troligtvis skrivit ned det mesta i Jeremias bok (43:1-7, 36:1-32), även om Herren uttryckligen sa åt Jeremia att skriva ned alla profetior (30:1). Jeremia fortsatte att profetera från Egypten (43:8-51:64). Enligt traditionen var Jeremia även författaren till Klagovisorna och han dog ca: 570 f.Kr. i Egypten.

Baruks bulla, dvs hans sigill, som användes när man slagit ett band runt en skriftrulle. Inskriptionen lyder: "Tillhör Berechiah, Neriahus son, skrivaren". Det mesta talar för att sigillet är Baruks (Jer 36:4).

Jeremia fick bära fram ett hårt budskap. Han kallade Jerusalem och Juda till omvändelse. Han sörjde över den eländiga situationen i landet (8:18-22). Han gick in i förbön och bekände folkets synd (14:19-21). Men inget kunde hindra domen, för folket ville inte omvända sig. Jerusalem och templet skulle komma att förstöras (9:11-16). De falska profeterna sa att Herren skulle rädda Jerusalem och att allt skulle gå bra (14:11-16). Genomgående förkunnade de falska profeterna sådant som var politiskt korrekt. Prästerna i Jerusalem och de falska profeterna blev ursinniga på Jeremia och ville döda honom när han profeterade mot templet (26:4-11). Men några av de äldste ville rädda Jeremia från att lynchas. De påminde om att profeten Mika hade ungefär hundra år tidigare förkunnat samma budskap mot Jerusalem och templet (26:17-19, Mika 3:12). Att de verkligen hade kunnat döda Jeremia visade det sig när de faktiskt dödade profeten Uria, som även han bar fram samma budskap mot Jerusalem (26:20-23). Jeremia profeterade till slut att det bästa de kunde göra var att ge upp och överlämna sig åt babylonierna för då skulle deras liv skonas (38:2-3). Jeremia ansågs vara en förrädare och som straff kastades han ner i en brunn, där han hjälplös sjönk ned i dyn tills några till slut drog upp honom (38:4-13).

Jeremia profeterade år 605 f Kr att fångenskapen i Babel skulle vara i 70 år (25:11-14). De falska profeterna sa att fångenskapen snart skulle ta slut.

Jeremia fick då i uppdrag av Herren att skriva brev till dem som redan förts bort. Han skrev att de skulle förbereda sig på en lång tid i Babel och att det skulle ta sjuttio år (29:4-11). Jeremia profeterade att Herren skulle befria sitt folk ur fångenskapen och att han skulle välsigna dem som sedan återvände till landet (30-31). Daniel var med i gruppen som fördes bort som fångar 605 f Kr (Dan 1:3-5). När den persisk-mediska armén hade intagit Babel (539 f Kr) gick Daniel in i fasta och bön med tanke på Jeremias profetia (Dan 9:1-5). Kung Koresh av Persien lät olika folk återvända till sina ursprungsländer och judarna fick återvända till Juda. Esra skrev att det faktum att kung Koresh lät fångarna återvända till Juda, var en uppfyllelse av Jeremias profetia om sjuttio års fångenskap (Esra 1:1-4). Judarna återvände slutligen år 538-537 f.Kr. d.v.s. runt 68 år efter Jeremias profetia.

När Jeremia blev förföljd klagade han inför Herren, som styrkte honom, precis som han lovat (1:17-19, 15:10-21). När han ville ge upp gick det inte som han hade tänkt: *"Men jag tänkte: Jag vill glömma honom och inte mer tala i hans namn. Då blev det i mitt hjärta som en brinnande eld, instängd i mitt innersta. Jag ansträngde mig att uthärda den men kunde det inte."* (20:9) Jeremia bar också fram en profetia om Messias, Davids son vars namn skulle vara *"Herren vår rättfärdighet"* (23:5-6). Paulus lät begreppet syfta på Jesus, när han sa att Kristus är vår rättfärdighet (1Kor 1:30). Jeremia profeterade om det Nya Förbundet (31:31-34) och detta förbund kom med Jesus Kristus (Matt 26:26-29, Hebr 8:6-13).

Indelning av boken

Jeremias bok är inte kronologisk. Grovt, kan man dela in boken på följande sätt:

- A. Inledning – Jeremias kallelse (1:1-19)**
- B. Guds domar över Juda (2:1-45:5)**
- C. Guds domar över folken (46:1-51:64)**
- D. Avslutande kommentar (52:1-34)**

En mer detaljerad översikt kan se ut enligt följande:

A. Inledning – Jeremias kallelse (1:1-19)

- Inledning (1:1-3)
- Kallelse och uppdrag (1:4-10)
- Syner om en mandelgren och en kokande gryta (1:11-19)

Första delen av punkt B kan delas in i ett antal profetiska budskap och predikningar, som normalt inleds med orden *"Herrens ord kom till mig."* (2:1).

B. Guds domar över Juda (2:1-45:5)

1. Profetior om Juda (2:1-25:38)

- 1:a budskapet – Situationsbeskrivning (2:1-3:5)
- 2:a budskapet – Kallelse till omvändelse (3:6-6:30)
- 3:e budskapet – Gud och avgudarna (7:1-10:25)
- 4:e budskapet – Juda hade brutit förbundet (11:1-12:17)
- 5:e budskapet – Folkets ohörsamhet och olydnad (13:1-27)
- 6:e budskapet – Juda måste straffas (14:1-15:21)
- 7:e budskapet – Nöd, förbannelse och välsignelse (16:1-17:27)
- 8:e budskapet – Krukmakarens exempel (18:1-20:18)
- 9:e budskapet – Ord om Judas kungar och Messias (21:1-23:8)
- 10:e budskapet – Ord mot falska profeter (23:9-40)
- 11:e budskapet – Två korgar med fikon (24:1-10)
- 12:e budskapet – Fångenskap i sjuttio år (25:1-38)

2. Jeremias personliga konflikter (26:1-29:32)

- Jeremia hotades till livet (26:1-24)
- Guds domar över kungar och falska profeter (27:1-28:17)
- Jeremias brev till fångarna i Babel (29:1-32)

3. Guds framtida befrielse och frälsning (30:1-33:26)

- Gud lovade att Israel skulle återuppstå (30:1-31:30)
- Det nya förbundet (31:31-40)
- Jeremias köp av en åker (32:1-44)
- Löfte om att landet skulle återupprättas (33:1-26)

4. Innan och efter Jerusalems fall (34:1-45:5)

- Personlig varning till kung Sidkia (34:1-7)
- Brott mot förbundet om slavarerna (34:8-22)
- Rekabiterna var ett exempel på trohet (35:1-19)
- Jeremias profetior skrevs ner (36:1-32)
- Jeremia fängslades (37:1-21)
- Jeremia kastades i en brunn (38:1-13)
- Kung Sidkia sökte Jeremias råd (38:14-28)
- Jerusalems fall (39:1-10)
- Jeremia befriades av babylonierna (39:11-14)
- Personlig profetia till Ebed-Melek (39:15-18)

- Ståthållaren Gedalja mördades (40:7-41:10)
- Överlevande ville fly till Egypten (41:11-43:7)
- Jeremia profeterade mot judarna i Egypten (43:8-44:30)
- Personlig profetia till sekreteraren Baruk (45:1-5)

C. Guds domar över folken (46:1-51:64)

- Profetia om Egypten (46:1-28)
- Profetia om Filisteen (47:1-7)
- Profetia om Moab (48:1-47)
- Profetia om Ammon (49:1-6)
- Profetia om Edom (49:7-22)
- Profetia om Damaskus (49:23-27)
- Profetia om Kedar och Hasor (49:28-33)
- Profetia om Babel (50:1-51:64)

D. Avslutande kommentar (52:1-34)

- Sidkia blev Judas siste kung (52:1-11)
- Templet i Jerusalem förstördes (52:12-23)
- Hela Juda gick under (52:24-30)
- Judas näst siste kung benådades (52:31-34)

LÖPANDE KOMMENTAR

A. Inledning – Jeremias kallelse (1:1-19)

1. Inledning (1:1-3)

Jeremia var präst och kom från präststaden Anatot som låg några km nordost om Jerusalem. Fast Anatot var så nära Jerusalem låg platsen i Benjamins stamområde (1:1, Jos 21:18). Det innebär att Jerusalem verkligen låg på Judas stams norra gräns. Jeremia kallades av Herren till profet år 627 f.Kr. när kung Josia just påbörjat sitt reformarbete med att rensa Jerusalem och Juda från avguder (2Krön 34:3-7). Jeremia var verksam över Jerusalems förstörelse 586 f.Kr. (1:1-3). Vi vet att han efter den katastrofen fördes till Egypten där han fortsatte att profetera till ca: 570 f.Kr. (43:4-7).

Jeremia kom från Anatot som låg nordost om Jerusalem

2. Kallelse och uppdrag (1:4-10)

Redan här i inledningen mötte vi uttrycket: "Herrens ord kom till mig" (1:4). Denna fras markerar oftast när Jeremia fick ett nytt budskap från Herren. Jeremia fick veta att han var kallad till Herrens profet innan han föddes (1:5). Det var ungefär som när Gud kallade Johannes döparen innan han föddes (Luk 1:13-17, 39-45, 57-80). Personligen ansåg Jeremia att han var för ung för uppdraget, men Herren lovade att styrka och rädda honom. Gud rörde vid Jeremias mun, som när en seraf rörde vid Jesajas mun när han kallades (Jes 6:6-7). Betydelsen för båda profeterna var att de skulle få tala Guds heliga ord. Gud sa: "*Se, jag lägger mina ord i din mun. Jag sätter dig i dag över folk och riken för att rycka upp och bryta ner, förgöra och fördärva, bygga upp och plantera.*" (1:9-10). I denna vers såg vi den övergripande tolkningsnyckeln för Jeremias tjänst.

3. Syner om en mandelgren och en kokande gryta (1:11-19)

- **Mandelgrenen (1:11-12)**

Jeremia fick se en mandelgren. Den blommar tidigt på året, redan i januari-februari. När vi bodde i Egypten 1976-1989 kunde vi ofta fascineras av mandelträdens vita blommor. Denna syn skulle vara ett tecken för Jeremia att Gud skulle vaka över sitt ord. Jeremia skulle inte behöva undra om profetiorna skulle uppfyllas eller inte, det skulle Gud ta hand om.

- **En kokande gryta (1:13-16)**

Jeremia fick se en kokande gryta som lutade hotfullt norrifrån. Budskapet var klart. Invasionen av främmande arméer skulle välla in från norr. Invasionen skulle drabba Jerusalem och alla Juda städer. Orsaken till denna förödelse var folkets avgudereri.

- **En man mot en nation (1:17-19)**

Herren bad sin profet att fästa upp sina kläder, som när man gjorde sig redo för hårt arbete eller strid. Jeremia skulle få möta ett enormt motstånd på alla plan men Gud skulle göra honom oövervinnerlig: *"Se, jag gör dig i dag till en befäst stad, till en järnpelare och en kopparmur mot hela landet, mot Juda kungar, dess furstar och präster och mot folket i landet. De ska kämpa mot dig men inte besegra dig, för jag är med dig, säger Herren, för att rädda dig."* (1:18-19).

B. Guds domar över Juda (2:1-45:5)

1. Profetior om Juda (2:1-25:38)

Man bör betrakta varje budskap för sig. De första budskapen passar väl in i kung Josias tid, han som verkligen försökte utrota avguderiet i Juda. Delar av budskapen kommer direkt från Herren och andra delar har mer formen av en predikan.

- **1:a budskapet – Situationsbeskrivning (2:1-3:5)**

- **Tillbakablick på Israels historia (2:1-9)**

Budskapet inleddes med den karaktäristiska fras som delar av de flesta budskapen i denna första del av boken. *"Herrens ord kom till mig."* (2:1). Herren beskrev Israels tidiga historia med ökenvandringen på Moses tid. Herrens och Israels relation började bra (2:1-3). Men snart övergav Israel

Herren för andra gudar. De falska profeterna började profetera i Baals namn (2:8).

➤ **Folken övergav inte sina gudar (2:10-13)**

Herren bad dem undersöka om något enda folk hade övergett sin gud. Men Israel hade begått en dubbel synd när de först övergav Herren och sen tillbad avgudar. De hade övergett det friska strömmande vattnet mot dåligt brunnsvatten (2:13).

➤ **Folket skulle åter bli förslavat (2:14-37)**

Folket hade varit slavar i Egypten (2:20) och nu skulle Guds domar leda till att de åter skulle föras bort i fångenskap till slavarbete (2:14-15). Detta hade redan drabbat Israel, det norra riket år 722 f.Kr. när de fördes bort till fångenskap i Assyrien och snart var det Judas tur. Folkets synd gick inte att skrubba bort med tvättmedel: *"Även om du tvättar dig med soda och tar mängder av såpa är ändå din synds fläckar kvar inför mig, säger Herren Gud."* (2:22). Huvudproblemet var religiös synkretism. De fortsatte med att tillbe Jahveh, samtidigt som de dyrkade främmande gudar från grannfolken och Herren avskydde detta. De sa: *"Jag älskar främmande gudar och tänker följa dem."* (2:25). Man kände ingen ånger och ville inte vare sig bekänna sin synd eller vända om.

➤ **Folket levde i andligt äktenskapsbrott (3:1-5)**

Vi såg i Hoseas bok att Herrens förbundsrelation med Israel var som ett äktenskapsförbund. Nu tog Herren ett exempel från skilsmässa och omgifte. Han sa att om kvinnan gift om sig tillhörde hon den nye mannen. Israel hade skiljt sig från Herren och gift om sig med avgudar. Hur kunde hon då förvänta sig att få komma tillbaka till Herren? (3:1, 4).

• **2:a budskapet – Kallelse till omvändelse (3:6-6:30)**

Detta budskap kom under Josias tid (3:6).

➤ **Israel och Juda begick samma andliga äktenskapsbrott (3:6-11)**

Herren ställde fram Israels avguderi och undergång som ett varnande exempel för Juda. Herren sa att han hade skiljt sig från Israel. Han hade gett Israel ett skilsmässobrev. Ett sådant brev innebar att kvinnan kunde gifta om sig med en annan man och i Israels fall med andra gudar. Trots katastrofen med det norra riket fortsatte Juda att gå samma väg i avguderi och faktiskt ännu värre (3:8-11).

➤ **Omvändelse skulle ha förändrat allt (3:12-4:5)**

Herrens lösning var hjärtats omvändelse. Till och med israeler från norra riket fick samma erbjudande som Juda (3:12-13).

Herren beskrev vad som skulle hända om de bara vände om från sin synd. De skulle bli välsignade:

- De skulle få återvända till landet.
- De skulle få rättfärdiga kungar som sina herdar.
- De skulle få rika skördar.
- De skulle inte längre sakna förbundsarken (3:16). Detta syftar troligen på det faktum att arken skulle försvinna i samband med Jerusalems förstörelse 586 f.Kr. När de invigde det andra templet 516 f.Kr. saknades Herrens förbundsark.
- Hednafolken skulle komma och tillbe Herren i Jerusalem (3:17). Detta liknade den beskrivning av Jerusalem i den *"yttersta tiden"*, som vi mötte i Jes 2:2-5.
- Det skulle åter bli ett enat folk av rikena Israel och Juda.
- Välsignelser skulle ösas över folket om de bara vände om: *"Jag sade: Vilken plats ska jag inte låta dig få bland barnen, och vilket ljuvligt land ska jag inte ge dig, den allra härligaste arvedel bland folken. Och jag sade: Då ska ni kalla mig Far och inte vända er bort från mig mer."* (3:19).

Herren fortsatte att kalla på dem och Jeremia gick in i sann tillbedjan och syndabekännelse, som folket kunde stämma in i (3:22-25). Herren uppmanade dem att omskära sina hjärtan i sann omvändelse (4:4). Detta liknar Paulus undervisning om hjärtats omskärelse i den helige Ande (Rom 2:28-29, Fil 3:1-3).

➤ **Utan omvändelse så väntade Guds dom (4:5-18)**

Herren varnade för en brutal invasion av hela Juda. Babels kommande invasion beskrevs i detalj. Samtidigt fanns kallelsen till omvändelse kvar (4:14).

➤ **Jeremia upplevde ödeläggelsen i sitt inre (4:19-26)**

Profeten bar inte bara fram dessa domsbudskap utan han upplevde vidden av katastrofen i sitt innersta. Han vändades.

➤ **Hela Juda skulle bli en ödemark (4:27-31)**

Ödeläggelsen av Jerusalem och Juda skulle vara total.

➤ **Ingen trohet mot Herren (5:1-31)**

Profeten uppmanades att undersöka om det fanns någon i Jerusalem som var trogen Herren. Om det fanns en troende "kvarleva", en rest av folket, skulle staden ha räddats (5:1), som Jerusalem gjordes i Jesajas tid (Jes 1:9). Men det fanns ingen trohet vare sig bland folket eller de ledande (5:5). Synden skulle leda till straff (5:6-9). De falska profeterna var genomgående politiskt korrekta och sa sådant folk ville höra: *"De har förnekat Herren och sagt: 'Han finns inte där. Inget ont ska drabba oss, svärd och svält ska vi inte möta. Profeterna blir till vind, Guds ord är inte i dem. Vad de säger ska drabba dem själva.'" (5:12-13).* Babels armé skulle skövla och plundra allt (5:16-17). De skulle tvingas gå i fångenskap och slaveri (5:19). Mitt bland allt avgudereri fanns dessutom korruption. De ledande skodde sig på faderlösa och fattiga (5:28). De som skulle vägleda folket andligt, hade gått vilse: *"Profeterna profeterar lögn, och prästerna styr efter deras råd. Så vill mitt folk ha det. Men vad ska ni göra när slutet på det kommer?" (5:31).*

➤ **Jerusalem skulle ödeläggas på grund av synden (6:1-30)**

Fiendearmén kom norrifrån. Herren beskrev en full belägring. Staden skulle gå under p.g.a. ondskan (6:6-7). Folket ville inte höra Herrens ord och Herren kände en förtvivlan över detta. Hans domar skulle drabba alla kategorier människor i staden (6:11-12). Det vansinniga i sammanhanget var att de falska profeterna fortsatte att profetera sådant som folk ville höra: *"Hög som låg, alla söker de oärlig vinst. Både profet och präst, alla handlar de lögnaktigt. De tar det lätt med att bota mitt folks skada och säger: 'Allt är väl, allt är väl!' Men allt är inte väl. " (6:13-14).* Herren fortsatte att erbjuda nåd. Han uppmanade dem att vandra på de urgamla stigarna som Guds folk en gång vandrat på: *"Så säger Herren: Ställ er vid vägarna och spana, fråga efter de urgamla stigarna. Fråga efter den goda vägen och vandra på den, så ska ni finna ro för era själar. Men de svarade: 'Vi vill inte vandra på den.'" (6:16).* Gud var inte intresserad av deras skenheliga religiositet, eftersom de inte ville vända om och följa hans ord (6:19-20). Herren tog bildspråk ur hur man renade silver på den tiden: *"Alla är de förhärdade rebeller som går med förtal, de är som koppar och järn, allihop är fördärvare. Blåsbälgen pustar, men ur elden kommer bara bly. Mer rening är meningslös, de onda rensas inte ut. 'Förkastat silver' kallar man dem, för Herren har förkastat dem." (6:28-30).*

- **3:e budskapet – Gud och avgudarna (7:1-10:25)**

- **Jeremia stod vid templet och kallade till omvändelse (7:1-15)**

Om de vände om från synden skulle de få bo kvar i landet (7:1-3). Herren befallde Jeremia att ställa sig vid porten till templet. Hans budskap skulle nämligen beröra templets förstörelse. Ett problem var att de falska profeterna hävdade att Jerusalem inte skulle falla eftersom templet stod i staden, men Jeremia predikade omvändelse som det avgörande villkoret: *"Lita inte på lögnaktigt tal som säger: Här är Herrens tempel, Herrens tempel, Herrens tempel. Nej, ändra ert liv och era gärningar, gör rätt mot varandra, sluta förtrycka främlingen, den faderlöse och änkan. Spill inte oskyldigt blod på denna plats och följ inte andra gudar, er själva till olycka. Då ska jag för alltid låta er bo på denna plats, i det land som jag gett era fäder."* (7:4-7).

Herren uppmanade dem att komma ihåg vad som hände med tabernaklet som en gång stod i Shilo. Det härjades troligen av filisteerna (7:12, Ps 78:56-62, 1Sam 4). Tabernaklet hade varit Herrens helgedom i århundraden, från Mose till Samuel. Eftersom de inte lyssnat till Herrens profeter så skulle templet förstöras på samma sätt som tabernaklet i Shilo en gång förstördes (7:13-14).

Altarsten med 4 horn i Shilo. Tre av hornen är avbrutna.

- **Domen över Jerusalem var bestämd (7:16-28)**

Herren sa till sin profet att inte ens be för staden på grund av allt avguderier som pågick överallt (7:16-18). Herren påstod att Israels folk inte lyssnat till Herrens profeter sedan Moses tid (7:23-26) och skulle inte heller lyssna till profeten Jeremia (7:27-28).

- **Sorgen över avguderiet (7:29-8:3)**

Jeremia skulle raka av sig håret som om han hade sorg och stämma upp en sorgesång över den bedrövliga situationen (7:29). Synkretismen med Jahveh och andra gudar var uppenbar. De hade till och med ställt sina avgudar i Herrens tempel (7:30)! De praktiserade barnoffer i Hinnoms sons dal. Dessa barn offrades till amoniternas avgud Molok (32:34-35). Herrens dom över alla i ledande ställning skulle bli hård (8:1-3).

➤ **Avfallet var stort (8:4-17)**

Herren beskrev folkets avfall och ingen var intresserad av att lyda Gud. Var och en ville vandra sin egen väg: *"Jag har lyssnat och hört efter. De talar det som inte är rätt. Ingen enda ångrar sin ondska, ingen säger: "Vad har jag gjort?" Alla viker av i egen riktning."* (8:6). De falska profeterna predikade sådant som folk ville höra *"De tar det lätt med att bota dottern mitt folks skada och säger: "Allt är väl, allt är väl!" Men allt är inte väl."* (8:11). Det skulle komma en fruktansvärd invasion från norr och vi vet att Babel skulle invadera från norr (8:16)

➤ **Jeremia sörjde (8:18-9:2)**

När profeten insåg vidden av Herrens domar så sörjde han över olyckan: *"Jag är förkrossad, för dottern mitt folk har krossats. Jag sörjer, förfäran har gripit mig."* (8:21). Jeremia önskade sig bort från allt elände och tänkte sig en viloplats i öknen (9:2).

➤ **Herren ansåg att han måste straffa folkets synd (9:3-22)**

Herren räknade åter upp synderna i landet och sa att han var tvungen att straffa: *"Jag ska göra Jerusalem till ett stenröse, till en boning för schakaler, och Juda städer till en ödemark där ingen bor."* (9:11).

➤ **Herren jämfördes med avgudar (9:23-10:16)**

Herren beskrev vad han förväntade sig och det var hjärtats omskärelse, som innebar att den som ville berömma sig skulle berömma sig av att han kände Gud (9:23-24). Paulus citerade från denna text när han undervisade om att ha all förtröstan på Herren och inte på sin egen förmåga (1Kor 1:26-31). Herren liknade de judar som inte hade omskurna hjärtan vid de oomskurna hednafolken runt Juda. Paulus undervisade på samma sätt om den sanna omskärelsen i Kristus (9:25-26, Rom 2:26-29, Fil 3:1-3). Detta var en fruktansvärd anklagelse mot judarna, men den backades upp av en varning för att följa hednafolkens gudar (10:2-5). Jeremia fick illustrera vad hjärtats omskärelse innebar när han brast ut i tillbedjan av Herren (10:6-8). Avgudarna beskrevs som produkter av hantverkare. De var tomma och verkningslösa (10:9-11). Jeremia beskrev istället Herren som skapelsens Gud (10:12-16).

➤ **Fångenskap väntade Jerusalem och Juda (10:17-25)**

Katastrofen kring Jerusalems fall beskrevs som när man river ett tält: *"Mitt tält är förstört och alla mina tältlinor är avslitna. Mina barn har lämnat mig, de finns inte mer. Ingen är kvar som kan slå upp mitt tält och*

sätta upp mina tältdukar.” (10:20). Jeremia bad om att få tuktas av Herren men med måtta: ”Tukta mig, Herre, men med måtta, inte i vrede, så att du inte krossar mig.” (10:24). Guds vrede önskade Jeremia att de folk som utplånat hela Israel skulle drabbas av. Det norra riket Israel, utplånades som nation 722 f.Kr. och Juda utplånades 586 f.Kr.

- **4:e budskapet – Folket hade brutit förbundet (11:1-12:17)**

- **Juda förbundsbrött (11:1-17)**

Israel hade en förbundsrelation med Herren. Förbundet var reglerat av lagen, som var sammanfattad i de tio budorden. Förbundet hade villkor. Om Israel höll förbundet skulle de få välsignelser, men om de bröt

Gerissim och Ebal ligger vid bibliska Shekem och dagens Nablus på Västbanken.

förbundet och tillbad andra gudar skulle de möta förbannelser. När de intagit landet, under Josuas tid, skulle sex stammar stå på berget Gerissim och ropa ut de välsignelser som Gud lovat. Sex stammar skulle stå på berget Ebal och ropa ut de förbannelser som Gud varnat för om de bröt förbundet (5Mos 11:26-29, Jos 8:33-35). Herren påminde folket om förbundet (11:1-2) och hans varning av förbannelser, om de bröt förbundet: *”Säg till dem: Så säger Herren, Israels Gud: Förbannad är den som inte lyder detta förbunds ord.”* (11:3). Herren påminde om villkoret för att få stanna i löfteslandet, nämligen att de höll fast vid honom och hans förbund. Han påminde om att han sänt sina profeter för att varna dem (11:7): *”Men de lyssnade inte och vände inte örat till utan följde var och en sitt onda och hårda hjärta. Därför lät jag dem drabbas av allt det jag hade sagt i förbundet som jag befallde dem att hålla, och som de inte höll.”* (11:8). Istället tillbad de andra gudar och särskilt Baal (11:13, 17).

- **Mordhot mot Jeremia (11:18-12:13)**

Herren uppenbarade för Jeremia att männen i hans hemstad Anatot smidde planer för att röja honom ur vägen (11:21-23). Herren lovade Jeremia att ta itu med situationen. Jeremia undrade varför så många av de ogudaktiga hade framgång och levde i välmåga, medan han själv hade stora svårigheter (12:1-4). Guds svar tycktes förbryllande. Gud sa åt honom att inte trötta ut sig med att strida nu, för den verkliga kampen låg ännu framför (12:5). Guds domar över Jerusalem och Juda skulle

snart verkställas genom Babel. Sedan drog Gud en parallell mellan honom själv och Jeremia. På samma sätt som Jeremias egen släkt i Anatot ville förgöra honom (12:6), på samma sätt hade Juda folk vänt sig mot Herren och Herren skulle tvingas straffa sin egen arvedel Juda (12:7-9). Judas herdar hade under lång tid fördärvat Guds vingård och vi förstår att Herren syftade på de kungar som fört in avguder i stor skala i landet. Landet beskrevs som en ödemark (12:12). Guds dom över Juda stod för dörren (12:13). Det fanns med andra ord en likhet mellan Jeremias situation och Guds.

➤ **Israels grannar fick chansen till upprättelse (12:14-17)**

Alla grannfolken skulle också ryckas bort från sina länder och det skedde genom kung Nebukadnessar av Babel. Men precis som Juda skulle få återvända till sitt land, så skulle även grannarna få återvända. Det visade sig att när kung Koresh av Persien intog Babel 539 f.Kr, så lät han många olika folk återvända till sina hemländer. Villkoret för denna positiva profetia var att även dessa folk skulle sluta upp med sin baalsdyrkan och istället vända om till Herren: *"Om de då verkligen lär sig mitt folks vägar så att de svär vid mitt namn: "Så sant Herren lever", liksom de förut lärde mitt folk att svära vid Baal, då ska de bli upprättade mitt ibland mitt folk. Men om de inte vill lyssna ska jag fullständigt rycka bort det folket och förgöra det, säger Herren."* (12:16-17). Dessa folk tillbad inte Herren under gammaltestamentlig tid, men vi vet att evangeliet om Jesus Kristus spreds tidigt bland dessa folk och att många församlingar grundades. Då blev de upprättade mitt ibland Guds folk i det nya förbundet.

• **5:e budskapet – Folkets ohörsamhet och olydnad (13:1-27)**

➤ **Jeremias höftskynke (13:1-11)**

Jeremia fick i uppdrag att köpa ett nytt höftskynke. Han skulle sedan gå iväg och gräva ned det vid Eufrat (13:4). Floden Eufrat ligger långt norrut och det var troligare att platsen som avsågs var Para, ganska nära Anatot i Benjamins område (Josua 18:23). Efter en tid fick Jeremia uppdraget att gräva upp sitt höftskynke igen och nu var det förstört och helt värdelöst. Budskapet var att som detta höftskynke blivit värdelöst så hade Juda blivit det genom sitt avguder i (13:8-11).

➤ **Juda liknades vid vinkärl (13:12-14)**

Jeremia skulle säga till folket att vinkärl var till för att hålla vin i. Det visste förstås alla. Alla i Juda skulle bli berusade av Guds vin och skulle hjälplöst ragla och falla över varandra när Guds dom föll.

➤ **Jerusalems synd skulle leda till fångenskap (13:15-27)**

Folket ville inte lyssna på Herrens ord och Jeremia sörjde: *"Men vill ni inte höra på detta, så måste jag gråta i det fördolda över ert högmod. Bittert gråter jag och tårar strömmar från mina ögon, därför att Herrens hjord förs bort i fångenskap."* (13:17). Orsaken till fångenskapen var folkets synd och avgudereri (13:22-27). *"...Ve dig, Jerusalem! Hur länge ska det dröja innan du blir ren?"* (13:27). Vi hör här ett eko av Jesus rop över Jerusalem (Luk 13:34-35, 19:41-44). Den avgörande frågan var då hur Jerusalem tog emot Jesus Kristus och det är fortfarande den avgörande frågan.

• **6:e budskapet – Juda måste straffas (14:1-15:21)**

➤ **Svår torka hade drabbat Juda (14:1-18)**

En fruktansvärd torka beskrevs. Den berörde all växtlighet och alla djur. Alla led under torkan (14:1-6). Jeremia ropade till Herren. Han bekände folkets synd och bad enträget att Gud inte skulle överge dem (14:7-9). Jeremia visste att bara skapelsens Gud kunde ge dem regn (14:22). Men Herren var fast besluten att straffa dem. Gud ville inte lyssna på folkets rop. Han ville inte ens ta emot deras offer: *"Herren sade till mig: Du ska inte be om något gott för detta folk. För även om de fastar vill jag inte lyssna till deras rop, och även om de offrar brännoffer och matoffer finner jag ingen glädje i dem, utan jag tänker göra slut på dem med svärd, svält och pest."* (14:11-12). De falska profeterna fortsatte med att säga sådant som folket ville höra (14:13-15). Det verkade faktiskt som att Gud sörjde över den katastrofala situationen i Juda: *"Tala till dem detta ord: Tårar strömmar från mina ögon natt och dag, och de ska inte sluta, för jungfrun, dottern mitt folk, har drabbats av ett förkrossande slag, ett svårt och oläkligt sår."* (14:17).

➤ **Jeremias förbön och Guds svar (14:19-15:9)**

Jeremia bekände folkets synd och bad att Herren inte skulle bryta sitt förbund med Juda (14:19-21). Men Gud sa att inte ens om profeterna Mose och Samuel bad för folket skulle det hjälpa (15:1). Båda dessa profeter hade bett för folket i sina generationer och Herren hade lyssnat.

Men nu hade det gått för långt. Herren tog upp kung Manasse som en huvudorsak till Judas straff (15:4). Det var inte först och främst Herren som förkastat Jerusalem utan tvärtom: *"Du har förkastat mig, säger Herren, och vänt mig ryggen. Därför har jag räckt ut min hand mot dig för att förgöra dig. Jag är trött på att hålla tillbaka."* (15:6).

➤ **Jeremia våndades i sin tjänst (15:10-21)**

Jeremia beklagade sin födsel. Han led och upplevde att han var förbannad av alla (15:10). Men Gud, som hade lovat att styrka honom redan när han kallades till profet (1:18-19), upprepade sitt löfte till honom. Jeremia fortsatte med intensiv bön om hjälp i sin svåra situation samtidigt som han kände tröst i Guds ord: *"Dina ord kom och jag åt dem, ditt ord blev mitt hjärtas fröjd och glädje, för jag är uppkallad efter ditt namn, Herre Gud Sebaot."* (15:16). Jeremia sviktade i sin profettjänst på grund av det höga pris som han måste betala (15:17-18). Profeten erbjöds då att få komma tillbaka till sin tjänst (15:19). Gud upprepade löftet att rädda Jeremia och göra honom till en fast kopparmur som ingen kunde besegra (15:20-21).

• **7:e budskapet – Förbannelse och välsignelse (16:1-17:27)**

➤ **Jeremia skulle avstå njutning på grund av nöden (16:1-13)**

Jeremia skulle avstå från giftermål, eftersom den kommande nöden skulle drabba alla, även kvinnor och barn (16:1-7). Han skulle avstå från folkets festmåltider på grund av den kommande nöden. Allt detta var samtidigt profetiska handlingar som förstärkte allvaret i budskapet. Nöden skulle drabba Jerusalem och Juda på grund av folkets synd och avgudereri (16:10-13).

➤ **Israel skulle få återvända till landet (16:14-21)**

Ända från Moses tid hade man hänvisat till att Herren hade fört Israel upp ur Egyptens land, men nu skulle man få säga att Herren för folket tillbaka från landet i norr (16:14-15). Det var från norr som Assyrien kommit 722 f.Kr. och fört Israel, det norra riket, till fångenskap i Assyrien. Det var från norr som Babel skulle komma och föra Juda till fångenskap i Babel och det skedde år 586 f.Kr. Jeremia brast ut i lovsång efter löftet om återvändande och han profeterade något om hednafolken som gick i uppfyllelse i Jesus Kristus: *"Herre, du min styrka och mitt värn, min tillflykt på nödens dag, till dig ska hednafolken komma från jordens*

ändar och säga: - Bara lögn har våra fäder ärvt, tomma avgudar som inte kan hjälpa. Kan en människa göra sig gudar? Nej, de gudarna är inga gudar.” (16:19-20).

➤ **Judas synd var orsak till fångenskap (17:1-13)**

Synden satt så djupt att den var inristad med diamantspets på deras hjärtas tavla (17:1). Bedrägligare än allt annat var hjärtat (17:9). Det var framförallt avguderiet som orsakade att folket skulle föras bort i fångenskap (17:3-4). Den som levde i synd kom under en förbannelse (17:5-6). Men den som vandrade med Herren skulle få rik välsignelse: *”Men välsignad är den som litar till Herren och har Herren till sin trygghet. Han är som ett träd planterat vid vatten som sträcker sina rötter till bäcken. Det fruktar inte om hetta kommer, dess löv är alltid gröna. Det oroas inte under torra år, och det slutar aldrig att bära frukt.”* (17:7-8).

➤ **Jeremias bön (17:14-18)**

”Hela mig, Herre, så blir jag helad. Fräls mig, så blir jag frälst, för du är min lovsång.” (17:14). Tydligt sa man till Jeremia att hans profetior aldrig skulle slå in, för Jeremia bad: *”Låt det inträffa!”* (17:15). I sin bön beskrev Jeremia sin förföljelse men också att han varit ärlig inför Gud och enbart talat hans ord.

➤ **Sabbatsbudet (17:19-27)**

Herren sa till Jeremia att påtala vikten av att hålla sabbatsbudet, att inte utföra arbete på Herrens dag. Herren lovade att välsigna Jerusalem om de höll sabbaten (17:24-26). Men om de fortsatte att bryta sabbatsbudet så väntade en dom (17:27).

• **8:e budskapet – Krukmakarens exempel (18:1-20:18)**

➤ **Jeremia gick till krukmakarens hus (18:1-12)**

Herren uppmanade Jeremia att besöka en krukmakare. Han la märke till att om krukmakaren misslyckades med en lerklump så började han på nytt igen, tills han var nöjd (18:1-4). Gud sa att han var som en krukmakare som kunde forma Israel som han ville (18:5-6). Ena gången varnade Herren för sina domar, men om folket vände om från sin synd så gav Herren dem sin nåd istället. Andra gången gav Herren sina löften till folket, men om de vandrade i synd så uteblev den utlovade välsignelsen

(18:7-10). Därefter varnade Herren folket för sina domar och uppmanade dem att vända om, men tyvärr ville de inte vända om (18:11-12).

➤ **Israels avfall från Herren var onaturligt (18:13-17)**

Gud bad Jeremia att fråga hednafolken om de kände till vad Israel gjort mot sin Gud. Israel hade övergett sin Gud för andra gudar. De hade övergett Herrens urgamla vägar och irrat bort sig (18:13-15). Gud skulle därför vända sig bort från Israel (18:16-17).

➤ **Jeremias förföljelse och hans desperata bön (18:18-23)**

Jeremia beskrev hur man ville röja honom ur vägen. Han hade blivit ett direkt hot mot de falska profeterna och prästerskapet (18:18). Jeremia utgöt sitt hjärta inför Herren: *"Ska gott få lönas med ont? De har grävt en grop för att ta mitt liv! Tänk på hur jag har stått inför ditt ansikte och manat gott för dem för att vända bort din vrede från dem."* (18:20). Sedan bad Jeremia att de skulle straffas för sin synd (18:21-23). Det finns en likhet mellan de domar Gud hade fällt och det Jeremia bad om.

➤ **Juda skulle krossas som en lerkruka (19:1-13)**

Jeremia fortsatte att utföra profetiska handlingar som förstärkte budskapet. Han fick i uppdrag att gå till krukmakaren och köpa en lerkruka. Han skulle ta med sig några av folkets äldste och prästernas äldste och gå till Hinnoms sons dal (19:1-2). Det var där man offrade barn till Baal och Molok (19:4-5, 32:34-35). Jeremia skulle tala ut Guds fruktansvärda domar över kungar och hela landet. Han skulle krossa lerkrukan inför allas ögon och förkunna att så skulle Juda krossas: *"Så säger Herren Sebaot: Jag ska krossa detta folk och denna stad på samma sätt som man krossar ett lerkärl så att det inte kan bli helt igen."* (19:11).

➤ **Jeremia straffades av en präst (19:14-20:6)**

Jeremia skulle gå till ingången till templet och profetera Guds dom över Jerusalem (19:14-15). Den präst som ansvarade för ordningen vid templet lät misshandla Jeremia och låsa fast honom i stocken under ett dygn (20:1-2). När Jeremia släpptes lös uttalade han en domsprofetia över prästen och hans familj. Prästen skulle föras som fånge till Babel och dö där (20:3-6). Han skulle alltså inte få begravas i Jerusalem.

➤ **Jeremia klagade inför Herren (20:7-18)**

Indirekt anklagade Jeremia Herren för all förföljelse han drabbats av, eftersom det var Gud som kallat honom till denna profettjänst (20:7-8).

Jeremia beslöt sig för att sluta som Herrens profet, men det gick inte som han tänkt sig: *"Men jag tänkte: Jag vill glömma honom och inte mer tala i hans namn. Då blev det som en brinnande eld i mitt hjärta, instängd i mitt inre. Jag ansträngde mig att hålla den inne men lyckades inte."* (20:9). Jeremia kände sig utlämnad och ensam när till och med hans egen släkt var emot honom (20:10, 11:21-23). Då fick han uppleva att Herren styrkte honom precis som han lovat (20:11-12, 1:17-19). Jeremia brast ut i lovsång: *"Sjung till Herren, lova Herren, för han räddar den fattiges själ ur de ondans hand."* (20:13). Men förföljelsen var tung att bära och Jeremia beklagade att han fått födas till världen. Han till och med förbannade sin födelsedag (20:14-18).

- **9:e budskapet – Ord om Judas kungar och Messias (21:1-23:8)**

- **Kung Sidkia regerade 597-586 f.Kr. (21:1-14)**

Situationen var allvarlig eftersom Jerusalem år 588 f.Kr, var belägrat av Babels armé. Belägringen skulle vara i tre år innan staden föll. En huvudanledning till att Jerusalem kunde hålla ut så pass länge var att man hade tillgång till friskt vatten genom Gihonkällan.

Prästen Pashur, som tidigare låtit misshandla Jeremia (20:1-2) och en annan präst fick kung Sidkias uppdrag att fråga Herren, genom profeten Jeremia. Tydligen hade de förstått att Jeremia verkligen var Herrens profet. De hoppades att Gud skulle ingripa på ett mirakulöst sätt och rädda staden, som han gjort förr (21:2, Jes 37:33-37). Men Herren sa att staden skulle ges i kung Nebukadnessars hand. Nöden skulle bli fruktansvärd. De som inte dog genom svärd, svält eller pest skulle föras bort som fångar till Babel (21:7-10).

Hiskias tunnel från Gihonkällan till Siloa-dammen högs ut för vattenförsörjning inför Assyriens invasion 701 f.Kr. (2Kon 20:20).

- **Generellt budskap till Judas kungar (22:1-9)**

Jeremia fick i uppdrag att sälla sig vid kungapalatset. Kungarna fick möjlighet att vända om från sin synd och handla rätt och gott (22:3). Om de vandrade på Herrens väg skulle kungar från Davids ätt få fortsätta att regera i Jerusalem (22:4). Men om de fortsatte att leva i synd så skulle Jerusalem läggas i ruiner (22:5). Alla hednafolk skulle då undra varför

Herren tillåtit denna katastrof och svaret skulle vara att Juda hade övergivit Guds förbund och tillbett andra gudar (22:8-9).

➤ **Kung Joahas (Shallum) regerade 609 f.Kr. (22:10-12)**

När Kung Josia dödades i slaget vid Megiddo 609 f.Kr. blev hans son Joahas ny kung (2Kon 23:29-30). Men han fick bara regera i tre månader. Farao Neko II kom till Jerusalem och tog med sig Joahas till Egypten och insatte hans bror Jojakim till kung i hans ställe (2Kon 23:34). Jeremia profeterade att Joahas aldrig skulle få återvända, utan att han skulle dö i Egypten (Jer 22:11-12).

➤ **Kung Jojakim regerade 609-598 f.Kr. (22:13-23)**

Jeremia varnade Jojakim för konsekvenserna av hans själviska styre. Han byggde flotta palats utan att betala skälig lön till arbetarna (22:13-14). Han lät döda oskyldiga människor (22:17). Istället borde Jojakim ha följt sin far Josias, goda exempel (22:15-16). Jojakim skulle dö på ett skamligt sätt (22:18-19). Jeremia räknade upp platser som med sina varor bidragit till lyxen i Jerusalem, men staden skulle gå under med sin lyx (22:20-23).

➤ **Kung Jojakin (Konja) regerade 598-597 f.Kr. (22:24-30)**

När Jojakim dog i slutet av år 598 f.Kr. blev hans son Jojakin ny kung, men han fick bara regera i tre månader. Babel intog nämligen Jerusalem i början av år 597. De förde Jojakin, hans familj, tillsammans med 10 000 betydande personer till fångenskap i Babel. Bland alla fångar fanns även profeten Hesekiel (Hes 1:1, 2Kon 24:10-17). Jeremia profeterade att ingen son till Jojakin skulle få sitta på tronen i Jerusalem (22:30). Det blev verkligen så, eftersom Babels kung Nebukadnessar, insatte hans farbror Sidkia, som ny kung. Sidkia blev Judas siste kung.

➤ **Löfte om Davids telning (23:1-8)**

Herren talade ut mot dåliga herdar som skingrade Guds får (23:1-2). I Jeremias bok står begreppet herdar för kungar och furstar. Det man kan se är att boken använder tre kategorier: herdar, präster, profeter, alternativt kungar-furstar, präster, profeter (4:9, 2:8, 25:34-37). Herren lovade att folket en dag skulle få återvända till landet och att de då skulle få goda herdar (23:3-4). Det kom ett löfte om en ny historia för Israel. Det skulle komma en dag när man inte längre skulle säga att Gud bara befriat folket från fångenskap i Egypten, utan från landet i norr d.v.s. Assyrien och Babel (23:7-8, 16:14-15).

Gud talade om en framtida Davids son och vi inser att profetian syftar på Messias: *"Se, dagar ska komma, säger Herren, då jag låter en rättfärdig telning växa upp åt David. Han ska regera som kung och handla med vishet, han ska utöva rätt och rättfärdighet i landet. I hans dagar ska Juda bli frälst och Israel bo i trygghet, och detta är det namn man ska ge honom: Herren vår rättfärdighet."* (23:5-6). Jesaja bar också fram en fantastisk profetia om Davids son (Jes 9:6-7). Någon sådan kung kom aldrig i Israel innan Jesus föddes. Ängeln Gabriel sa till jungfru Maria: *"Du ska bli havande och föda en son, och du ska ge honom namnet Jesus. Han ska bli stor och kallas den Högstes Son, och Herren Gud ska ge honom hans fader Davids tron. Han ska vara kung över Jakobs hus för evigt, och hans rike ska aldrig ta slut."* (Luk 1:31-33). Jesus talade dessutom om sig själv som den gode herden som kom för att ge sitt liv för fåren, samtidigt som han varnade för dåliga herdar (Joh 10:11-15). Hans namn är enastående: *"...och detta är det namn man ska ge honom: Herren vår rättfärdighet."* (23:6). Det skulle innebära att Jesus är Herren och samtidigt vår rättfärdighet. Paulus undervisade att vi fick ta emot Guds rättfärdighet när vi tog emot Jesus Kristus (Rom 3:21-22, Fil 3:7-9). Paulus skrev till korintierna: *"Tack vare honom är ni i Kristus Jesus. För oss har han blivit vishet från Gud, **rättfärdighet**, helgelse och återlösning."* (1Kor 1:30).

- **10:e budskapet – Ord mot falska profeter (23:9-40)**

- **Falska profeter brydde sig inte om synd (23:9-15)**

Synden florerade i landet men de falska profeterna talade aldrig ut mot synden: *"För både profeter och präster är gudlösa. Även inne i mitt hus finner jag deras ondska, säger Herren."* (23:11). Jerusalems profeter var lika dåliga som Samarias profeter, som hade profeterat i Baals namn. De begick själva äktenskapsbrott och uppmuntrade människor till ondska. Jerusalem liknades vid Sodom och Gomorra (23:13-14).

- **Gud hade inte sänt de falska profeterna (23:16-30)**

"Så säger Herren Sebaot: Lyssna inte på profeternas ord när de profeterar för er, för de bedrar er. De talar sina egna hjärtans syner, inte vad som kommer från Herrens mun." (23:16). Genomgående sa de falska profeterna sådant som folk ville höra. De var politiskt korrekta hela tiden: *Om och om igen säger de till dem som föraktar mig: "Herren har sagt: Det ska gå er väl." Och till alla som följer sitt hårda hjärta säger de:*

"Ingen olycka ska drabba er." (23:17). Gud gav sin måttstock på en sann profet: *"Hade de stått med i mitt råd, skulle de ha förkunnat mina ord för mitt folk för att få dem att vända om från sina onda vägar och sina onda gärningar."* (23:22). Herren anklagade dem för att profetera sina egna fantasier och drömmar (23:25-27). Gud jämförde sitt ord mot profeternas ord och det var en skillnad som halm mot säd. Guds ord var som en eld och som en slägga som krossar klippor (23:28-29).

➤ **De falska profeterna talade i Herrens namn (23:31-40)**

Tyvärr sa de falska profeterna *"Så säger Herren"*, samtidigt som de ljög och skröt (23:31-32). De hade ett favorituttryck som de använde, nämligen *"Herrens tunga."* (23:33). Gud skulle straffa alla som fortsatte att använda den frasen. Domen skulle bli hård över de falska profeterna (23:39-40).

• **11:e budskapet – Två korgar med fikon (24:1-10)**

Jeremia fick se två korgar fyllda med fikon. I ena korgen låg goda fikon och i den andra låg ruttna fikon.

➤ **De goda fikonen symboliserade fångarna i Babel (24:1-7)**

Synen kom till Jeremia år 597 f.Kr. när kung Jekonja med 10 000 personer förts iväg som fångar till Babel. Fångarnas framtid symboliserades av de goda fikonen. Gud såg på fångarna med goda ögon. Han lovade att vaka över dem och låta dem återvända till landet en dag. De skulle få lära känna Herren och han skulle vara deras Gud (24:4-7).

➤ **De ruttna fikonen symboliserade folket i Jerusalem (24:8-10)**

Inom några år skulle Guds slutliga domar gå över kung Sidkia och alla som bodde kvar i Jerusalem. År 586 f.Kr. ödelades Jerusalem och templet och folket i Juda fördes bort i fångenskap till Babel.

• **12:e budskapet – Fångenskap i sjuttio år (25:1-38)**

Jeremia bar fram denna profetia år 605 f.Kr. i Nebukadnessars första regeringsår (25:1). Babylonierna hade kommit till Jerusalem och tagit en grupp unga män av kunglig eller adlig börd och Daniel var en av dessa (Dan 1:3-5).

➤ **Jeremia summerade sin tjänst (25:1-7)**

Jeremia påminde folket om att han hade profeterat för dem i 23 år, men de hade inte velat lyssna till Guds ord (25:3). Detsamma hade gällt för de profeter som Herren sänt till Israel genom åren. Dessa hade uppmanat folket att vända om från avgudarna till Herren med löfte om att få bo kvar i landet. Men folket hade inte lyssnat (25:4-7).

➤ **Hela Juda skulle en dag falla för Babel (25:8-11)**

Domen var bestämd och landet skulle invaderas av Babel. Hela landet skulle förstöras.

➤ **Fångenskapen skulle vara i 70 år (25:12-14)**

När Persien intagit Babel år 539 f.Kr. blev denna märkliga profetia vägledande för profeten Daniel.

Han fastade och bad att Gud skulle uppfylla profetian (Dan 9:1-5). När Kung Koresh av Persien lät judarna återvända konstaterade Esra att detta var en uppfyllelse av Jeremias profetia om de 70 åren (Esra 1:1-4). Enligt profetian skulle Gud straffa Babel efter 70 år och göra staden till en ödemark på grund av deras synd (25:12).

Babels ruiner ligger vid floden Eufrat. En del av staden har restaurerats för turister, för att ge en uppfattning om hur Babel såg ut, men inga bor på själva platsen.

➤ **Guds dom över folken (25:15-38)**

Herren skickade Jeremia med en bägare av Guds vredesvin, som alla folkens kungar i regionen skulle dricka. Vinet symboliserade Guds dom över synden för den som drack av det. Det är inte troligt att Jeremia faktiskt kunde besöka alla dessa riken och få tillträde till deras kungar och därför bör detta betraktas som symboliskt. Alla kungar skulle tvingas dricka vinet tills de spydde och föll omkull, utan att kunna resa sig. Till slut måste jordens alla invånare dricka vinet och på så sätt dömas av Herren (25:27-29). Domen var framförallt riktad mot kungarna: *"Jämra er, ni herdar, och klaga! Vältra er på marken, ni ledare för hjorden, för tiden är inne då ni ska slaktas. Ni ska skingras och falla som ett fint kärl. Ingen tillflykt finns för herdarna, ingen möjlighet att komma undan för hjordens ledare."* (25:34-35).

2. Jeremias personliga konflikter (26:1-29:32)

- **Jeremia hotades till livet (26:1-24)**

- Jeremia profeterade på tempelplatsen (26:1-19)

Profetian kan dateras till 609-608 f.Kr. (26:1). Jeremia uppmanades att ställa sig på templets förgård. Herren förmanade honom att inte ta bort något från budskapet, men om de vände om från sin synd skulle Herren förlåta dem (26:2-3). Jeremia skulle varna för Guds domar över templet och Jerusalem och uppmana till omvändelse (26:4-6). Reaktionen från prästerna och de falska profeterna blev våldsamma. De ansåg att Jeremia borde dömas till döden, troligen för hädelse av templet (26:7-9). De kallade in furstar som hade makt att utdöma dödsstraff vid stadsporten samtidigt som hotfulla anklagelser haglade över profeten (2:10-11). Jeremia vidhöll att bara en sann omvändelse till Herren kunde rädda Jerusalem. Han tillade att om de avrättade honom så avrättade de en oskyldig Herrens profet (26:12-15). Några av de äldste påminde alla om att profeten Mika hade burit fram samma budskap som Jeremia och att kung Hiskia hade lyssnat till Mika. Därmed släpptes Jeremia (26:16-19, Mika 3:12).

Stadsporten i Dan i norra Israel, där domaren satt för att skipa rätt.

- Profeten Uria avrättades (26:20-24)

En profet vid namn Uria bar fram samma domsbudskap över Jerusalem som Jeremia. Han flydde för sitt liv till Egypten, men kung Jojakim lät hämta honom till Jerusalem, där han avrättades. Vi inser att Herren var den som ytterst bevarade Jeremia, precis som han lovat (1:17-19).

- **Guds domar över kungar och falska profeter (27:1-28:17)**

- Herrens budskap till folken (27:1-11)

Sidkia blev kung 597 f.Kr. och i hans fjärde regeringsår kom sändebud från olika kungarikerna runt Juda till Jerusalem (27:1, 28:1). Troligen

rådgjorde de med varandra om hur de kunde besegra Babel. Då fick Jeremia i uppgift att göra ett ok med remmar som han skulle bära över sin nacke (27:2-3). Budskapet var att Herren hade gett alla dessa sändebuds riken till Babel. Den kung som underordnade sig kung Nebukadnessar av Babel skulle klara sig men alla andra småriken i området skulle gå under. Herren tillade att hans domar skulle gå över Babel vid en viss tidpunkt och naturligtvis handlade det om fångenshipsperioden på 70 år, som Jeremia redan profeterat om. Folken varnades för att lyssna till sina egna profeter och siare, som sa att de inte skulle besegras av Babel (27:4-11).

- Herrens budskap till Juda (27:12-22)
Samma budskap som gällde för folken i regionen gällde också för Juda. Om Juda underordnade sig kung Nebukadnessar av Babel skulle de få leva men om de stred mot honom skulle hela Juda gå under. Herren talade ut mot de falska profeterna som sa att allt skulle gå bra och att de inte skulle besegras av Babel.
- Den falske profeten Hananja (28:1-17)
Profeten Hananja gick emot Jeremia. Han lovade att Herren Sebaot skulle bryta sönder Babels ok inom två år. Han lovade att alla fångar skulle få komma tillbaka till Juda. Det gällde framför allt de 10 000 fångar som tillsammans med kung Jojakin tagits till Babel 597 f.Kr. (28:1-4). Jeremia svarade med att nämna kriterier för en sann profet. Gamla tiders profeter hade, likt honom själv, varnat för Guds domar om folket inte omvände sig. Däremot hade de aldrig talat om välgång och välsignelse utan omvändelse, som Hananja och andra falska profeter gjorde (28:7-9). Hananja tog av Jeremia hans ok och bröt sönder det. Han återupprepade att Herren lovat att kung Nebukadnessars ok skulle brytas sönder inom två år (28:10-11).
Herren sände Jeremia till Hananja med budskapet att han visserligen hade brutit sönder ett ok av trä men att Herren skulle lägga ett ok av järn över alla folkens nacke, så de skulle tvingas tjäna kung Nebukadnessar (28:12-14). Därefter bar Jeremia fram ett personligt budskap till Hananja att han skulle dö samma år och det gjorde han (28:15-17).

- **Jeremias brev till fångarna i Babel (29:1-32)**

Kung Jojakin hade tillsammans med 10 000 viktiga personer förts iväg som fångar till Babel år 597 f.Kr. Det rörde sig om adelspersoner men också alla slags skickliga hantverkare, som Babel kunde ha nytta av. Bland fångarna befann sig också profeten Hesekiel (Hes 1:1). De falska profeterna sa att Herren snart skulle befria dem och låta dem återvända, men vi vet att Jeremia redan 605 f.Kr. profeterat att de skulle befrias först efter 70 år (25:11).

- Förbered er på en fångenskap i 70 år (29:1-14)
Herren dikterade ett brev till fångarna i Babel. De skulle bosätta sig i landet. Bygga hus, gifta sig, få många barn. De skulle betjäna det nya landet efter bästa förmåga och Herren skulle välsigna dem. De skulle inte lyssna på de falska profeterna ibland dem som lovade en snar befrielse, utan de fick veta att det skulle ta 70 år (29:10). Herren skulle vara nära dem när de bad och sökte honom av hela sitt hjärta. Därefter skulle de få återvända till landet (29:11-14).
- Herrens fortsatta domar över Juda (29:15-19)
Fångarna fick veta att Guds domar skulle gå över Jerusalem och Juda med svärd, svält och pest, eftersom folket som var kvar i Juda inte hade omvänt sig. Det fanns med andra ord inget att återvända till. Jerusalem skulle snart gå under och vi vet att det skedde 586 f.Kr.
- De falska profeterna skulle få sin dom (29:20-23)
Herren kom med en personlig domsprofetia över två falska profeter som befann sig bland fångarna. Dessa skulle kung Nebukadnessar låta avrätta.
- Prästen Shemaja skulle få sin dom (29:24-32)
Efter Jeremias brev till fångarna så skickade prästen Shemaja, som befann sig bland fångarna i Babel, ett brev till översteprästen i Jerusalem. Han undrade varför de ännu inte satt stopp för profeten Jeremia (29:27-28). Herren svarade med en personlig domsprofetia över prästen Shemaja och hans familj. De skulle aldrig få komma tillbaka till Juda (29:29-32).

3. Guds framtida befrielse och frälsning (30:1-33:26)

Vi kommer in i en sektion av boken som handlar om framtiden. Det gäller både befrielsen ur Babel, men dessutom en framtida befrielse som skulle fullbordas genom Jesus Kristus. Här kommer vi att möta grundprofetian för

det nya förbundet, som vi finner i Nya Testamentets texter. Profetiorna är specifikt riktade till Israel och inte till hednafolk som vi. Vi ska senare se på vilket sätt vi hedningar kommer in i bilden, så att det nya förbundet skulle kunna inkludera oss.

Flera gånger i detta avsnitt tilltalas Israel som Efraim, "den förstfödde" och "älsklingssonen". Detta anspelar på att Josef var Jakobs älsklingsson (1Mos 37:3). När Jakob senare skulle adoptera Josefs båda söner, Manasse och Efraim så välsignade han dem. Jakob satte då den yngre Efraim framför den äldre Manasse (1Mos 48:17-20). Att de verkligen adopterades bevisas av att de sedan räknades bland Israels stammar och fick varsitt stamområde när landet delades upp. Detta är grunden till att Israel ibland kallas för Efraim.

- **Gud lovade att Israel skulle återuppstå (30:1-31:30)**

Man kan undra om dessa profetior var baserade på en dröm som Jeremia hade haft: *"Med det vaknade jag och såg mig om. Min sömn hade varit skön."* (31:26).

Israel hade straffats för sin synd, men Herren hade ett syfte med sitt straff, som närmast liknade en fars fostran av ett olydigt barn (30:11).

- Jeremia skulle skriva ned profetiorna (30:1-3)

Först och främst handlade det om att skriva ned profetiorna i den här delen av boken. Det är oklart om Jeremia själv skrev ned detta, eftersom han på andra ställen använde sig av skrivaren Baruk och uppmanades att skriva ner allt ända från början (36:2-4).

- Budskap om fångenskap, befrielse och återuppbyggnad (30:4-31:28)

Herren beskrev först den fruktansvärda domen över Israel, och vi antar att både det norra och södra riket var inkluderade (30:4-7, 30:12-15, 31:15-17).

Herren lovade att de som plundrat och fängslat Israel, skulle själva drabbas av samma öde (30:16, 23-24).

Vi möter en kvarleva, en troende rest av folket, som ropade till Herren om frälsning (31:7). Vi möter bön om omvändelse, så att den blir sann och äkta (31:18-19). Detta liknade Daniel bön och syndabekännelse för folket år 539 f.Kr (Dan 9:1-19).

Herren svarade på bönen och lovade att han skulle befria Israel och att inga hednafolk längre skulle styra över dem. Han lovade att han själv och en ättling av David skulle leda dem (30:8-9, 31:10-11). Jerusalem och

landet skulle återuppbyggas och välsignas (30:17-19, 31:3-5, 31:12-13, 31:27-28). Herren skulle beskydda Israel i framtiden (30:20). Relationen med Herren skulle vara innerlig (30:22, 31:33, 32:38, 24:7). Det skulle härnäst vara ett enat rike och inte två riken. De skulle komma från norr för att tillbe Herren i Jerusalem (31:5-6). Israel skulle ha en ledande position bland folken (31:7).

- Var och en skulle få ansvara för sin egen synd (31:29-30)
"På den tiden ska man inte mer säga: Fäderna åt sura druvor och barnens tänder blir ömma. Nej, var och en ska dö genom sin egen missgärning. Den som äter sura druvor får själv ömma tänder." (31:29-30). Troligen ska detta uppfattas som att folket som kom tillbaka till landet inte längre skulle behöva ta ansvar för vad som hände innan fångenskapen, utan att Herren nu skulle börja något helt nytt. Samtidigt är dessa två verser inledningen till profetian om det nya förbundet, där vi uppfattar att var och en enskilt behöver omvända sig och bekänna sin egen synd och personligen ta emot Jesus Kristus.

- **Det nya förbundet (31:31-40)**

Helt klart gäller det nya förbundet primärt Israel och Juda. Men hur skulle detta förbund kunna inbegripa oss hedningar?

När Jesus instiftade nattvarden sa han om vinet i bägaren: *"Detta är mitt blod, förbundsblodet, som blir utgjutet för många."* (Mark 14:24). Detta innebär att Jesus offer var ett förbundsoffer. I och med Jesus fullkomliga offer gällde löften i det nya förbundet.

De flesta förbunden i Gamla Testamentet vilade på Guds förbund med Abraham. Det gäller Guds förbund med Israels folk vid Sinai berg, Guds förbund med David och det nya förbundet.

De löften som Gud gav Abraham gällde inte bara Israel utan dessutom alla folk. De skulle bli välsignade i Abraham och hans avkomma (1Mos 12:1-3, 22:15-18). Abraham blev förklarad rättfärdig genom tron på Guds löften (1Mos 15:5-6). Paulus lärde att Jesus Kristus var Abrahams avkomma och därmed var han uppfyllelsen av detta löfte (Gal 3:16).

Löftet innebar alltså att i Jesus Kristus skulle alla folk bli välsignade. När vi tror på Kristus blir vi förklarade rättfärdiga liksom Abraham och vi blir Abrahams barn, på ett andligt sätt (Gal 3:5-9). Eftersom Kristus är Abrahams avkomma är vi dessutom Abrahams barn när vi är förenade med Kristus: *"Och om ni tillhör Kristus är ni avkomlingar till Abraham, arvingar efter löftet."* (Gal 3:29).

- Nya Förbundet var olikt det gamla (31:31-32)
Herren påpekade att det nya förbundet skulle vara annorlunda det gamla, som Israel hade brutit.
- Nya förbundets löften (31:33-34)
 - *"Nej, detta är förbundet som jag efter denna tid ska sluta med Israels hus, säger Herren: Jag ska lägga min lag i deras inre och skriva den i deras hjärtan.*
 - I det gamla förbundet var lagen utanför människan inristad på stentavlor. I det nya förbundet är lagen i människan, skriven i våra hjärtan. Detta har med löftet om ett nytt hjärta och den helige Ande att göra (Hes 36:24-27). Paulus lärde att korinterna var Kristusbrev skrivna *"...inte med bläck utan med den levande Gudens Ande, inte på tavlor av sten utan på tavlor av kött i era hjärtan."* (2Kor 3:3).
 - *"Jag ska vara deras Gud, och de ska vara mitt folk."*
 - I Nya Testamentet består Guds folk av judar och hedningar som tror på Jesus Kristus (1Pet 2:9-10).
 - *Då ska de inte mer behöva undervisa varandra, ingen sin broder och säga: "Lär känna Herren! Alla ska känna mig, från den minste av dem till den störste, säger Herren."*
 - Gud är oändlig och vi är begränsade. Vi kommer aldrig att till fullo förstå Gud. Men vi känner Gud genom Jesus Kristus (Joh 14:6-7).
 - *"för jag ska förlåta deras missgärningar och aldrig mer minnas deras synder."*
 - Alla i det nya förbundet har fått syndernas förlåtelse genom Jesus Kristus (Hebr 10:11-14).
 - I Hebreerbrevet är hela denna text citerad med en viktig slutsats: *"När han talar om ett nytt förbund, har han därmed förklarat det förra föråldrat. Och det som blir gammalt och föråldrat är på väg att försvinna."* (Hebr 8:13). Helt klart ville författaren att de judekristna inte längre skulle leva i det gamla, utan i det nya förbundet i Jesus Kristus.
- Det nya förbundet med Israel var evigt (31:35-40)
Efter ett antal retoriska frågor visade Herren att Israel skulle bestå inför honom för evigt (31:35-37). Vi behöver påminna oss om att de

judeskristna i Nya Testamentet uppfattade sig själva som "kvarlevan", den troende delen av Israel (Rom 9:22-29, Rom 11:1-6) och att gudsfolket bestod av judar och hedningar som trodde på Jesus Kristus (Rom 11:16-24, 1Pet 2:9-10).

Herren bekräftade tidigare löften att Jerusalem skulle återuppbyggas (31:38-40).

- **Jeremias köp av en åker (32:1-44)**

- Jeremia var inspärrad (32:1-5)

Året var 587 f.Kr. och Babels armé belägrade Jerusalem. Inom ett år skulle staden förstöras och de överlevande föras bort i fångenskap. I och med att Jeremia hade profeterat att Jerusalem skulle gå under, att kung Sidkia skulle föras som fånge till Babel, så beslöt kungen att spärra in honom på vaktgården till kungapalatset.

- Jeremia köpte en åker i Anatot (32:6-15)

Herren uppenbarade för Jeremia att han skulle bli erbjuden att få köpa en åker av en släkting. Släktingen kom mycket riktigt och erbjöd åkern och Jeremia köpte den. Köpet skedde till rätt pris, med kontrakt och inför vittnen. Ett köpebrev förseglades och ett annat lämnades öppet. Köpebreven gavs till Jeremias sekreterare Baruk, som blev tillsagd att lägga båda breven i en lerkruka. Detta var en profetisk handling. Tanken var att de skulle kunna förvaras i krukan i många år, till ett vittnesbörd att folket en dag skulle få återvända till landet och då skulle man åter köpa och sälja mark.

- Jeremias bön (32:16-25)

Jeremia var ändå lite konfunderad över att han skulle köpa en åker så pass nära Jerusalems förstörelse, så han bad. Uppbyggnaden av profetens bön är intressant. Först lovprisade han Herren. Därefter återberättade Jeremia Guds handlande med Israel genom historien. Därefter konstaterade Jeremia att Israel avfallit från Herren. Sedan beskrevs situationen med Babels belägring och stadens stundande undergång. Först därefter presenterade Jeremia sin undran kring att han skulle köpa en åker i denna situation!

- Herrens svar (32:26-44)

Guds svar var lika intressant. Herren bekräftade att staden skulle ges i kung Nebukadnessars hand på grund av all avguderi och ondska. De hade vänt Gud ryggen och resultatet skulle bli en katastrof (32:30-35). Därefter kom Herrens löften att de skulle föras tillbaka till landet, som skulle återuppbyggas. Det som låg framför var både en fruktansvärd dom och en fantastisk befrielse (32:42). När man väl kom tillbaka skulle man åter få köpa åkrar och bebygga landet (32:43-44). Den profetiska handlingen symboliserade ett löfte och ett hopp under en kommande svår fångenshipsperiod i Babel.

- **Löfte om att landet skulle återupprättas (33:1-26)**

- Omvändelsen var fortfarande nödvändig (33:1-13)
Det är viktigt att notera att Israel blev en sant monoteistisk nation först efter återvändandet från fångenskapen. Tanken var alltså inte att de skulle fortsätta som förut med alla avgudar: *"Ropa till mig, så ska jag svara dig och låta dig höra om stora och ofattbara ting som du inte känner till"* (33:3). Det stora och ofattbara var att det trasiga landet skulle helas från sina sår (33:6-7). Jerusalem skulle återuppbyggas och välsignas och detsamma gällde hela Juda.
- Löfte om en rättfärdig kung (33:14-16)
Herren lovade att en rättfärdig kung från Davids ätt skulle uppstå. Juda och Jerusalem skulle få bo i trygghet. Språket liknar den Messianska profetian i Jeremia 23:5-6, men här syftar profetian på Jerusalem och inte på en person.
- Löfte om kungar och präster (33:17-26)
Herren lovade att det alltid skulle finnas en kung från Davids ätt på tronen och att det alltid skulle finnas levitiska präster inför Herren (33:17-22). Dessa skulle tjäna i ett enat rike.
- Reflektion i ljuset av Nya Testamentet
Dessa löften tycks vara ouppfyllda. Det kom aldrig en sådan kung i Juda. Folket fick visserligen komma tillbaka och bygga upp Jerusalem och ett nytt tempel, som invigdes 516 f.Kr. Men landet var först under perserna, sedan under grekerna och därefter under romarna. Den tid som mackabéerna styrde var 164-63 f.Kr. men den perioden passar inte in på dessa löften.

Däremot kan man läsa denna profetia i ljuset av Jesus Kristus, när man ser vad ängeln Gabriel sa till jungfru Maria: *"Du ska bli havande och föda en son, och du ska ge honom namnet Jesus. Han ska bli stor och kallas den Högstes Son, och Herren Gud ska ge honom hans fader Davids tron. Han ska vara kung över Jakobs hus för evigt, och hans rike ska aldrig ta slut."* (Luk 1:31-33).

De levitiska prästerna hade inget tempel att verka i efter år 70, när romarna förstörde Jerusalem och templet. Men Jesus är en evig överstepräst likt Melkisedek, som faktiskt ersatt de aronitiska prästerna i det nya förbundet (Hebr 7:11-28). I det nya förbundet finns dessutom ett allmänt prästadöme: *"... Han (Jesus) som älskar oss och har löst oss från våra synder med sitt blod och gjort oss till ett kungarike, till präster åt sin Gud och Far, hans är äran och makten i evigheters evighet. Amen."* (Upp 1:5-6).

4. Innan och efter Jerusalems fall (34:1-45:5)

- **Personlig varning till kung Sidkia (34:1-7)**

Profetian kom 588 f.Kr. och Babels armé belägrade Jerusalem. Jeremia sändes till kung Sidkia med budskapet att Jerusalem skulle förstöras. Kung Sidkia skulle inte lyckas fly, utan föras till Babel (34:2-3). Däremot fick kungen höra att han inte skulle dö för svärd, utan få en värdig begravning (34:4-5).

- **Brott mot förbundet om slaverna (34:8-22)**

Enligt Moses lag måste de judiska slaverna frigges efter sex års arbete. De skulle dessutom inte skickas iväg utan ersättning (2Mos 21:2, 5Mos 15:12-15). Kung Sidkia hade slutit ett förbund med slavägarna att de måste frige de judiska slaverna. Alla slavägare var med på förbundet och slaverna frigavs. Men snart tog slavägarna tillbaka slaverna igen (34:8-11).

Herren påpekade att de brutit mot hans lag, när de brutit förbundet de ingått (34:12-14). Vid detta förbund hade man delat en kalv i två delar. Man hade lagt delarna mitt emot varandra och de som ingick förbundet hade gått mitt emellan djurhalvorna. Detta offerdjur lämnades sedan till mat åt fåglar och vilda djur. Tanken var att den som bröt ett sådant förbund skulle drabbas av samma öde som offerdjuret. Det låg alltså en hemsk dom över

den som bröt ett sådant förbund (34:17-20, 1Mos 15:9-11). Herren återupprepade sina domsord över Juda (34:21-22).

- **Rekabiterna var ett exempel på trohet (35:1-19)**

Det fanns en folkgrupp i Israel som levt som beduiner i tält i generationer. De kallades för rekabiter. En stamfader till dem hade avlagt en ed att de alltid skulle bo i tält och aldrig dricka vin. Herren uppmanade Jeremia att bjuda de ledande i stammen på vin. De vägrade och hänvisade till deras stamfaders ord. Detta blev ett exempel på hur Juda inte hade lyssnat till Herrens ord genom sina profeter, utan tillbett andra gudar (35:12-15). Rekabiterna fick däremot ett underbart löfte för sin trohet mot sin stams regler: *"Till rekabiterna sade Jeremia: Så säger Herren Sebaot, Israels Gud: Därför att ni har följt er far Jonadabs befallning och hållit alla hans befallningar och i allt gjort som han har befallt er, därför säger Herren Sebaot, Israels Gud, så: Jonadab, Rekabs son, kommer alltid att ha en avkomling i tjänst inför mitt ansikte."* (35:18-19).

- **Jeremias profetior skrevs ner (36:1-32)**

Jeremia fick år 605 f.Kr. i uppdrag att skriva ner alla profetior ända från början. Detta måste ha varit stora delar av den bok som vi nu läser (36:2-4). Jeremia var tydligen portförbjuden i templet, så han skickade sin skrivare Baruk, med ett löfte att om folket vände om till Herren, så skulle Herren förlåta dem (36:5-7). När Baruk läst upp Herrens ord vid templet, togs boken slutligen till kung Jojakim. Samtidigt uppmanades Baruk att gömma sig tillsammans med Jeremia, eftersom deras liv var i fara (36:19, 26). Kungen lyssnade till profetiorna, skar av en bit efter några stycken och brände upp boken i en koleld (36:22-23). Men Herren sa åt Jeremia att göra en ny kopia med ytterligare profetior (36:32).

- **Jeremia fängslades (37:1-21)**

Året var 588 f.Kr. och kung Nebukadnessar armé hade börjat en belägring av Jerusalem. Egypten drog ut till Judas undsättning men besegrades snart av babylonierna (37:5-8). Därefter fortsatte Nebukadnessar belägringen av staden. Jeremia ansågs vara en förrädare eftersom han profeterade att Jerusalem skulle förstöras. Han arresterades och hamnade i en fängelsehåla där han verkligen fick lida.

Kung Sidkia lät hämta Jeremia för att i hemlighet få veta Herrens beslut om framtiden. Jeremia sa till honom att han personligen skulle föras som fånge till Babel. Jeremia bad om att inte kastas tillbaka till fängelsehålan och han fick tillåtelse att byta till vaktgården till palatset, med en brödkaka som daglig ranson (37:20-21).

- **Jeremia kastades i en brunn (38:1-13)**

Jeremias uppmanade alla att det bästa de kunde göra var att överlämna sig åt babylonierna. Då skulle de överleva och slippa hamna i fångenskap i Babel. Men om de beslöt att försvara Jerusalem skulle de flesta dö, staden skulle totalförstöras och de överlevande skulle bli fångar i Babel. Flera av furstarna ansåg att Jeremia var en förrädare och att han borde dödas. Kung Sidkia tillät dem att göra vad de ville med Jeremia och de kastade ner honom i en brunn, med dy i botten. Jeremia sjönk hjälplös ner i dyn. En hovman vid namn Ebed-Melek, bad kungen om att få rädda Jeremia. Han var nubier och den folkgruppen kom från södra Egypten. Han fick tillåtelse att dra upp honom och på så sätt räddades profeten, men hamnade åter som fånge på vaktgården.

- **Kung Sidkia sökte Jeremias råd (38:14-28)**

Situationen var närmast desperat under belägringen av staden. Kung Sidkia stämde träff med Jeremia för att få veta Herrens ord. Jeremia ville först försäkra sig om att han inte skulle avrättas och han fick kungens ed på att det inte skulle ske. Jeremia upprepade budskapet att om Sidkia kapitulerade villkorslöst så skulle han, hans familj och Jerusalem klara sig. Men om de försvarade staden skulle alla gå under. Kungen bad Jeremia att inte avslöja något av deras samtal. Jeremia bad kungen att inte skickas tillbaka till fängelsehålan, utan till vaktgården och det beviljades.

- **Jerusalems fall (39:1-10)**

Jerusalem föll 586 f.Kr. men det pågår en diskussion om Jerusalem förstördes redan 587 f.Kr. i enlighet med en babylonisk krönika. Jag har dock valt att hålla kvar 586 f.Kr. Alla viktiga byggnader förstördes, murarna revs och staden brändes ner. Kung Sidkia försökte fly, men hanns upp i närheten av Jeriko. Han och alla uppsatta personer fördes till Babels kung Nebukadnessar i Ribla i västra Syrien. Alla kungens barn dödades inför hans ögon och därefter stack de ut ögonen på Sidkia. Han fördes i kedjor till

Babel. Några obetydliga fattiga personer fick stanna kvar i Juda och ta hand om vingårdar och annat som lämnats kvar.

- **Jeremia befriades av babylonierna (39:11-14)**

Kung Nebukadnessar kände helt klart till Jeremias profetior om att Babel skulle inta Jerusalem och Juda. Han gav order om att Jeremia skulle befrias, behandlas väl och han fick själv välja vart han ville gå. Han valde att stanna kvar i landet. För fler detaljer se Jeremia 40:1-6.

- **Personlig profetia till Ebed-Melek (39:15-18)**

Nubiern Ebed-Melek, som hade befriat Jeremia ur brunnen, fick en personlig profetia. Han fick veta att han skulle klara sig och bli vid liv.

- **Ståthållaren Gedalja mördades (40:7-41:10)**

Det uppstod en laglös situation i landet efter att babylonierna gått iväg med alla fångar. Babel hade insatt en ståthållare i Juda för att hålla ordning, men han mördades på ett lömskt sätt. Ledaren för mördarbandet var en person de flesta litade på, men det visade sig att han var utsänd från ammoniternas kung. De fortsatte att massakrera människor innan de flydde tillbaka till Ammon.

- **Överlevande ville fly till Egypten (41:11-43:7)**

De ledande bland dem som var kvar, var övertygade om att Babel skulle hämnas för att ståthållaren och hans män hade mördats. De ville fly till Egypten, som trots allt var fiende till Babel.

- **Jeremia varnade dem för att fly till Egypten (42:1-22)**

De ledande rådfrågade Herren genom Jeremia. De var så säkra på att Herren också ville att de skulle fly till Egypten att de lovade att följa Herrens ord, vad det än var. Efter tio dagar kom Herrens ord till Jeremia och Gud sa att de inte skulle gå till Egypten. Om de stannade i landet så lovade Gud att beskydda dem. Men om de vägrade att lyda Herren och flydde ändå, så skulle de komma under Gud dom. De skulle drabbas av svärd och svält i Egypten.

- **Jeremia fördes till Egypten (43:1-7)**

De ledande blev arga på Jeremias profetia och anklagade honom för lögn. De tvingade alla att gå med dem. De förde Jeremia, mot hans önskan, till Egypten tillsammans med skrivaren Baruk.

- **Jeremia profeterade mot judarna i Egypten (43:8-44:30)**

När de anlönt till Egypten fortsatte Jeremia sin profettjänst. Herrens ord kom till Jeremia angående judarna som flytt till Egypten.

- Avguderi var orsaken till Guds domar över Juda (44:1-6)
Herren förklarade att domarna över Jerusalem och Juda berodde på all deras avguderi och ondska.
- Flyktingarna fortsatte att dyrka avgudar (44:7-30)
Problemet var att de inte lärt sig något från katastrofen utan fortsatte att dyrka andra gudar. Herren varnade dem att de skulle möta Guds domar även i Egypten om de fortsatte med avguderi och ingen av dem skulle någonsin få återvända till Juda. Men de svarade profeten: *"Vi tänker inte höra på dig när det gäller det du har talat till oss i Herrens namn, utan vi kommer att göra allt som vår mun har lovat, att tända rökelse åt himlens drottning och utgjuta dryckesoffer åt henne, så som vi och våra fäder, våra kungar och furstar gjorde i Juda städer och på Jerusalems gator."* (44:16-17). Himlens drottning var antingen Ashera eller hennes dotter Astarte, som båda stod för fruktbarhet på alla områden i livet.

- **Personlig profetia till sekreteraren Baruk (45:1-5)**

Baruk var den som skrivit ner profetiorna och han fick veta att han skulle vinna sitt eget liv som byte, vart han än begav sig. Herren skulle vara hans beskydd.

C. Guds domar över folken (46:1-51:64)

Vi möter här länder i närområdet, små och stora. Det som var gemensamt för dem var att de var föremål för Guds domar. Samtliga skulle drabbas av Babels expansion och plundringar. Det som var praxis var att Babel, precis som Assyrien före dem, förde bort de besegrade som fångar och blivande slavarbetare.

När det gällde Egypten så profeterade Jeremia att Babel skulle besegra dem vid det avgörande slaget vid Karkemish, i dagens sydöstra Turkiet år 605 f.Kr (46:2). Efter det slaget var det Babel som styrde i regionen. Jeremia profeterade dessutom att Babel en dag skulle invadera Egypten. De skulle skövla och plundra viktiga städer (46:19). Denna invasion inträffade 568 f.Kr. När det gäller Babel så profeterade Jeremia att de skulle dömas för all sin ondska mot judarna (51:24-26). Mediska kungar skulle verkställa domen över Babel (51:28). Mederna var ett folk i dagens västra Iran. Det var meder och perser som intog Babel 539 f.Kr. under kung Koresh ledning. Jag nöjer mig med att lista folken här: Egypten (46:1-28), Filisteer (47:1-7), Moab (48:1-47), Ammon (49:1-6), Edom (49:7-22), Damaskus (49:23-27), Kedar och Hasor (49:28-33), samt Babel (50:1-51:64).

D. Avslutande kommentar (52:1-34)

Det 52:a kapitlet utgör en efterskrift, som ger en överblick av vad som hände under och efter Jerusalems förstörelse. Innehållet i texten bär stora likheter med 2 Kon kapitel 25 och 2 Krön kapitel 36. Avsnittet är skrivet strax efter 562 f.Kr. då kung Jojakim benådades och fick äta vid kung Evil-Merodaks bord i Babel (52:31-34). Jeremia antas ha dött c:a 570 f.Kr. i Egypten. Vi känner inte till när skrivaren Baruk dog och det är fullt möjligt att han har författat denna efterskrift.

SAMMANFATTANDE TANKAR

Tolkningsnyckeln

"Och Herren räckte ut sin hand, rörde vid min mun och sade till mig: "Se, jag lägger mina ord i din mun. Jag sätter dig i dag över folk och riken för att rycka upp och bryta ner, förgöra och fördärva, bygga upp och plantera." (1:9-10).

När man läser boken utifrån Jeremias kallelse, så ser man att hela boken kretsade kring dessa teman.

Domstemat

Tesen att synd leder till straff är oundviklig genom hela boken. Juda hade en förbundsrelation med Herren. Lagen var sammanfattad i de tio budorden. Om folket höll förbundet skulle Gud välsigna dem, men om de bröt förbundet och tillbad andra gudar, skulle de komma under olika förbannelser (5Mos 27-28).

Helt klart dömdes folket för att de brutit förbundet genom att tillbe andra gudar. Samtidigt kan man se att Guds domar över Juda hade ett fostrande syfte (30:11). Herrens domar syftade till att folket skulle omvända sig av hjärtat. Israel skulle en dag få återvända till landet och det är viktigt att hålla i minnet att Israel blev en strikt monoteistisk nation först efter fångenskapen.

De övriga folken i området kom också under Guds domar på grund av sin synd och sitt avguderi. Detta innebär i verkligheten att även vi är under Guds dom och att Guds försoning genom Jesus Kristus är helt nödvändig för oss alla.

Jeremias personliga kamp

Jeremia var profet från sin tidiga ungdom till sin sena ålderdom. Det finns ingen annan profetbok som så ingående skildrar profetens personliga brottningskamp med sin situation och sina profetior. Han levde med i domsprofetiorna över Juda och Jerusalem, så att hela hans inre våldades. Han tyckte att förföljelsen och det personliga priset var så högt att han ville sluta. Men det gick inte som han hade tänkt: *"Men jag tänkte: Jag vill glömma honom och inte mer tala i hans namn. Då blev det i mitt hjärta som en brinnande eld, instängd i mitt innersta. Jag ansträngde mig att uthärda den men kunde det inte."* (20:9).

Jeremias bok och Nya Testamentet

Jeremia fick bära fram grundprofetian för det nya förbundet: *"Nej, detta är förbundet som jag efter denna tid ska sluta med Israels hus, säger Herren: Jag ska lägga min lag i deras inre och skriva den i deras hjärtan. Jag ska vara deras Gud, och de ska vara mitt folk. Då ska de inte mer behöva undervisa varandra, ingen sin broder och säga: "Lär känna Herren!" Alla ska känna mig, från den minste av dem till den störste, säger Herren, för jag ska förlåta deras missgärningar och aldrig mer minnas deras synder".* (31:33-34). Löftena i det nya förbundet genomsyrar hela Nya Testamentet, som på många språk heter just Nya Förbundet. Hebreerbrevets författare citerade förbundstexten och lät oss förstå att det är detta förbund som gäller för oss kristna (Hebr 8:6-13). När Jesus instiftade nattvarden sa han: *"Detta är mitt blod, förbundsblodet, som blir utgjutet för många."* (Mark 14:24). Detta innebär att Jesus offer var ett förbundsoffer. I och med Jesus fullkomliga offer gällde löftena i det nya förbundet.

Jeremia bar också fram en fantastisk profetia om Messias: *"Se, dagar ska komma, säger Herren, då jag låter en rättfärdig telning växa upp åt David. Han ska regera som kung och handla med vishet, han ska utöva rätt och rättfärdighet i landet. I hans dagar ska Juda bli frälst och Israel bo i trygghet,*

*och detta är det namn man ska ge honom: Herren vår rättfärdighet.” (23:5-6). Hans namn är enastående och skulle innebära att Jesus är Herren och samtidigt vår rättfärdighet. Paulus undervisade att vi fick ta emot Guds rättfärdighet när vi tog emot Jesus Kristus (Rom 3:21-22, Fil 3:7-9). Paulus skrev till korintierna: ”Tack vare honom är ni i Kristus Jesus. För oss har han blivit vishet från Gud, **rättfärdighet**, helgelse och återlösning.” (1Kor 1:30).*